

DUGO OČEKIVANA KNJIGA U BIH

(Zehra Hubijar, *Metodika nastave čitanja i pisanja*, Bosanska riječ – Dječija knjiga, Sarajevo, 2010.)

Za sve one koji su završili studij razredne nastave u Sarajevu, knjiga *Metodika nastave čitanja i pisanja* sveučilišne profesorice Hubijar, koja je čitav svoj radni vijek posvetila unaprjeđivanju načina rada s najmlađima, bila je dugo očekivana. Riječ je o opsežnom znanstveno utemeljenom djelu koje pruža iscrpan uvid u široko područje poučavanja početnoga čitanja i pisanja, ali donosi i mnoge primjere iz prakse oblikovane u metodičke modele nastavnih sati. Vrijednost knjige još više dolazi do izražaja ako se zna da se Bosna i Hercegovina ne može pohvaliti literaturom koja je vezana za nastavni rad.

Knjiga sadrži petnaest poglavlja. Na kraju svakog poglavlja zadatci su namijenjeni studioznijem sagledavanju predmetne problematike. Preglednosti pridonose tablični prikazi i uspjele funkcionalno osmišljene ilustracije. Popis literature, donesen na kraju knjige, pokazuje znalački probir koji se kreće od djela istaknutih metodičara iz našeg susjedstva, preko didaktičko-pedagoške i psihološke pa sve do relevantne literature o specijalnom odgoju i obrazovanju.

U uvodu naslovljenom *Od slova do znanja* autorica govori o važnosti razumijevanja prvih koraka u školi presudnih za učenika, ističući kako su među učenicima prvog razreda posebno naglašene razlike u razvijenoj govora, karakteristikama pažnje i pamćenja, predznanju, navikama, socijalnoj i emocionalnoj zrelosti, a što utječe na cjelokupnu komunikaciju i čini je složenom te su „mnogi nesporednici u odgojno-obrazovnom procesu češće rezultat nepoznavanja didaktičko-metodičkih zakonitosti, razvojne psihologije i psihologije učenja, a rjeđe je to nedovoljno poznavanje sadržaja nastavnog predmeta“. Nužno je stoga, drži autorica, standardizirati kriterije za kreiranje nastavnih planova i programa u svim ustanovama koje se bave izobrazbom nastavnika, pri čem bi se metodikama nastavnih predmeta trebala dati veća uloga kako bi se spriječile pogreške „koje mogu biti štetne za djecu i njihov razvoj“, a izobrazbi učitelja pristupilo sa stajališta „njihove upotrebljivosti u životu“.

U prvom poglavlju *O čitanju i razumijevanju smisla čitanja* obrazlaže se početno čitanje i pisanje, izlažu spoznaje o složenosti kognitivnog procesa

razumijevanja pročitanaoga, objašnjava odnos tehničkih aspekata čitanja i shvaćanja smisla teksta, navode karakteristike procesa čitanja te karakteristike čitanja učenika koji tek ulazi u svijet knjige i uvježbanog čitača koji je već ovladao svim aspektima čitanja. Poglavlje završava kratkim prikazom znanstvene discipline metodike čitanja i pisanja s posebnim obzirom na metodiku nastave početnoga čitanja i pisanja. O programskim sadržajima, ciljevima, zadaćama i očekivanim postignućima nastave početnoga čitanja i pisanja riječ je u drugom poglavlju, dok se u trećem razlaže proces koji teče od pripreme za čitanje do kritičkog čitanja.

Četvrto poglavlje podrobnije se bavi usvajanjem tiskanih slova, iščitavanjem i čitanjem. Pregledan kritički prikaz metoda koje su se primjenjivale i koje se danas primjenjuju u poučavanju početnoga čitanja i pisanja – sintetičkih, analitičkih, glasovne analitičko-sintetičke, globalne i kombinirane metode – nalazimo u petom poglavlju. U šestom poglavlju autorica pak kritičkom analizom izbora postupaka pri usvajanju slova u udžbenicima koji su kod nas bili u primjeni daje odgovore na pitanja što su to postupci u usvajanju slova i čitanja te koji je i zašto postupak trenutačno kod nas u najširoj primjeni. Objasnjava se što je to monografska, a što grupna obrada slova i što podrazumijeva kompleksni postupak te se utemeljeno obrazlažu kriteriji kojih se pri izboru postupaka treba pridržavati.

Sedmo poglavlje bavi se usvajanjem pisanih slova i drugog pisma – ćirilice – donosi upute za pripremu učenika za usvajanje pisanih slova i vježbe za usavršavanje pisanja, prikazuje dva tipa pisanja, koso pismo ili pisanje pritiskom i uspravno pismo ili pisanje povlačenjem, te odgovara na pitanje kako mjeriti vještinu pisanja. Autorica ističe važnost estetske strane rukopisa jer „pismo ima smisla samo ako prenese poruku i ako ta poruka ima isto značenje za one koji budu čitali“. O efikasnosti čitanja, provjeri efikasnosti čitanja i tipovima zadataka za provjeru razumijevanja teksta riječ je u osmom poglavlju, dok su u devetome ponuđene raznovrsne vježbe za usavršavanje čitanja i pisanja. Mogućnosti poboljšanja programa čitanja i pisanja promišljaju se u desetom poglavlju u kojem se, među ostalim, predstavlja kreativni kurikulum i njegova uloga u procesu usvajanja čitanja te se upućuje na prednosti koje integracijski pristup pruža u početnom čitanju. Jedanaesto poglavlje posvećeno je poučavanju čitanja i pisanja učenika s posebnim potrebama, primjerice s disleksijom i disgrafijom, slijepog i slabovidnog djeteta, djeteta s oštećenjem sluha, s jezično-govornim poteškoćama.

U dvanaestom su poglavlju predstavljena nastavna sredstva u nastavi čitanja i pisanja. U trinaestom poglavlju, koje se bavi praćenjem i ocjenjivanjem učeničkih postignuća u čitanju i pisanju, autorica daje iscrpna

pojašnjenja što to učitelj ocjenjuje i kako to čini. Studentima i učiteljima početnicima osobito će biti korisno poglavlje *Kako osmisliti realizaciju nastavnog sata* u kojem se navode i upute za izradu metodičke pripreve za realizaciju nastavnih jedinica te protokol zapažanja sa sati materinskoga jezika. U posljednjem poglavlju naslovljenom *Sadržaji za ispitivanje prethodnih znanja pismenosti* doneseni su primjeri načina provjere predčitačkih i predpisačkih vještina.

Knjiga potvrđuje autoricu kao afirmiranu znanstvenicu s velikim poznavanjem područja o kojem piše, ali i znanstvenicu koja zna da se znanstvene spoznaje u metodici mogu naći samo na izvoru, tj. u učionici, u neposrednom uvidu u rad s učenicima, s kojima joj je u istraživanjima protekao veći dio radnog vijeka. *Metodika nastave čitanja i pisanja* zasigurno će biti pouzdan udžbenik studentima razredne nastave na pedagoškim fakultetima, ali i vrlo koristan priručnik učiteljima i svima onima koji su zainteresirani za načine rada s najmlađima, osobito roditeljima kako bi što bolje shvatili faze kroz koje njihovo dijete prolazi i razumjeli poteškoće s kojima se ono u početnom čitanju i pisanju susreće.

Misera Suljić-Sijarić